

Guuterput qutsinnermiu

— den grønlandske julesalme

Af Lone Fredensborg

Når alle rejser sig i kirken og synger *Guuterput qutsinnermiu*, er der en højtidelig og bevægende stemning, der fordeler sig til selv de mindste kroge af det juleoplyste rum, og får både børn og voksne til at synge med. Salmen er for mange indbegrebet af grønlandsk jul. Den er ovenikøbet en af de første salmer digtet af en grønlænder og er mere end 150 år gammel. Rasmus Berthelsen (1827-1901) skrev *Guuterput* i begyndelsen af 1850'erne, kort tid efter han som den første grønlænder var dimitteret fra Ilinniarfissuaq, og han fortalte selv, at salmen kom til ham i en drøm¹.

Den danske oversættelse af salmen er skrevet af Mathias Stork og Christian Ludwigs i 1910.²

Guuterput er en perle i den grønlandske salmetradition. Den har overlevet frem til i dag som en af de mest elskede salmer, og dette skyldes muligvis, at den af mange opleves som *særlig grønlandsk* (Rosing: 1953, Heilmann: 1954 og Berthelsen: 1984). På trods af dette er det svært at finde uddybende litteratur om den. Det kan skyldes, at salmen forekommer meget simpel, og den grøn-

Dette træsnit fra Godthåb 1860 blev brugt som hoved på den grønlandske avis Atuagagdliutit fra 1861 til 1898. Det har været tilskrevet Rasmus Berthelsen, men det er mere sandsynligt, at det er udført af Aron fra Kangeq. Billedet viser inspektørboligen, kirken og seminariet i Godthåb omtrent på den tid, hvor salmen »Guterput« kom til Rasmus Berthelsen i en drøm.

landske pastor Otto Rosing skrev da også følgende i 1953: »Salmen er så enfoldig og simpel, som den kan være. Det er ingen kunstnerisk præstation, hverken i stil eller metrik, ja, verslinierne rimer ikke engang; men der er noget, der tager sindene, man får ligesom lov til at slutte sig til »den himmelske hærskare«. Man rives med i lovsangen, selv de enfoldigste i menigheden, — og børn, de bliver allesammen taget med; ja også dem, som måske ikke havde tænkt på at være med. Hele salmen, tekst og melodi er lige akkurat bygget på den grønlandske mentalitet.« (Op.cit.)

Lone Fredensborg er litteraturhistoriker fra Aarhus Universitet. I tidsskriftet Grønland nr. 1-2000 s. 24-36 skrev Lone Fredensborg om Hans Lynges roman Ersinngitsup Piumasaa/Den Usynliges Vilje.

<i>Ingilerpagssuit</i>	En engleskare stor
<i>savanik pârssissunut</i>	steg i julenat ned til jord,
<i>jútdlime ima tugiarpút.</i>	sang for markens hyrder sødt i kor:
1. <i>Gúterput kútsingnermio</i> <i>Nálangnarsingárdle,</i> <i>nuna erkisinekardle</i> <i>tipaitsungáritdlo,</i> <i>inuk-â,</i> <i>ânagfigssakaleravit</i>	1. Dig, Gud, vor Gud, i himmelhjem, ske pris i Evighed! nu daler fred til jorden ned og Fryd i Hjærter's Gem! Jordens børn! I dag er Jer en Frelser Født!
2. <i>Ivdlernartok Gútiussok</i> <i>keilangme Nálagak</i> <i>pingmat nunarssuavtínut</i> <i>nuánárnekarpok</i> <i>inungne</i> <i>ânagtugssànguleramik.</i>	2. At Jesus Krist, Gud Herren stor, Vor Julegave god, for os sin Himmersal forlod, blev fred og Fryd paa Jord! Jordens Børn, for frelsen bringer Love og Tak.

Det er tydeligvis nogle europæiske kriterier, som Rosing bedømmer salmen ud fra, men også han fremhæver, at salmens særlige kvalitet er, at den bygger på grønlandsk mentalitet. Stilbrudene i forhold til den europæisk salmetradition kan på denne baggrund ses som en medvirkende årsag til, at *Gunterput* opfattes som særlig grønlandsk. I de gamle grønlandske trylleviser, nidviser, angakosange og kælesange har der eksempelvis ikke været et krav om enderim. Selvom det meste af den oprindelige hedenske sangtradition allerede på Rasmus Berthelsens tid var uddød i kolonien Godthåb, så har han kendt kælesangene, for den tradition blev bevaret langt op i dette århundrede.

De grønlandske engle

Otto Rosing fremhæver, hvordan Berthelsen i teksten til *Gunterput* lader den grønlandske menighed træde i markens engles sted og prise Gud gennem deres sang. Det er et smukt stilistisk træk, at grønlænderne, som tidligere ikke kendte til marker og hyrder, alligevel træder ind i denne helt anderledes virkelighed for at give deres hyldest. Enkeltheden i Rasmus Berthelsens beskrivelse får det til at virke ægte og nærværende, det er næsten som om, at nu er det grønlændernes tur til at træde frem og give deres hyldest på deres måde og deres sprog.

Salmens indhold er taget fra slutningen af juleevangeliet: [...] »Og straks var der med engelen en himmelsk hærskares mang-

*foldighed, som lovede Gud og sagde: Ære være Gud i det højeste. Fred på jorden og i menneskene velbehag.*³ I *Gunterput* er det »os«, som synger – *Gunterput* betyder »vor gud«. Kærlighedsbudskabet forenes i et »os«, og den enkelte syngende bliver en del af et større fællesskab, hvorover Gud er i alfaderlig skikkelse. Dette er med til at styrke oplevelse af, at salmen rummer noget *særligt grønlandsk*, for fællesskabet er grønlandernes – de grønlandsktalendes – og derfor appellerer salmen også stærkt til grønlandernes sammenhold og nationalfølelse.

Det evige nu

Henrik Wilhelm gør i sin bog *De store opdragere. De grønlandske seminariers historie* opmærksom på, at det som helhed er karakteristisk for Rasmus Berthelsens salmer, at det sidste vers ofte prøver at udtrykke præcis det samme som første vers: »*Een bestemt tanke, een enkelt oplevelse, udtrykkes og fastholdes. Et forsøg på at gribe det evige nu. Et udtryk og en oplevelse der i »Gunterput qutsinnermiu«, der er en gendigtning af gloria, englenes sang julenat, forstærkes meget af dens melodi, især når den synges »inuttooq«.*» (Wilhelm, 1997, s. 261). Gentagelsen har den effekt, at den ophæver følelsen af, at tiden går, som fulgte den en linie mellem fortiden og fremtiden. I stedet bliver der åbnet op for en vertikal – vi kan også sige en *himmelsk* – kontakt, som Wilhelm kalder »*at gribe det evige nu*« (op.cit.). Wilhelm benytter her en kristen retorik, men redundans – gentagelse – er også kendt fra de oprindelige grønlandske sange, og det kan også være denne arv, der indirekte kommer til udtryk hos Berthelsen.

»*Inuttooq*« – *enhver synger med sin stemme* Wilhelm fremhæver, at *Gunterput* [...] oftest synges *inuttooq*. *Inuttooq* er en syngestil, der udviklede sig efter, at missionærerne kom til Grønland. Den bliver især benyttet ved afsyngelse af salmer og kendetegnes ved, at der synges flerstemmigt og meget langsomt uden tonespring, afbrydelser eller pauser. Når *Gunterput* [...] synges *inuttooq* forenes de mangfoldige toner i den samme melodi og tekst, og sangeren er på den måde med sin egen tone med i et »os«. Salmen forener således også – når den synges »*inuttooq*« – det personlige og inderlige med fællesskabet og følelsen af at være en del af en større helhed.

Gunterput – en særlig grønlandsk salme

Gunterput qutsinnermiu er en særlig grønlandsk salme ikke alene fordi den er smuk, men også fordi den er helstøbt i al sin enkelthed. På mange forskellige niveauer i salmen bliver det samme budskab formidlet om, at den enkelte er en vigtig del af en større helhed. Den enkelte grønlander indgår i et fællesskab med andre grønlandere, og de står igen i kontakt med Gud. Fællesskabet bliver i salmen helligt, fordi koret træder i englenes sted. Og at få alt dette til at gå op i en højere enhed, det må siges at være en kunstnerisk præstation, der er med til at forklare, hvorfor denne julesalme stadig i dag er så elsket.

Noter:

1. Otto Rosing, *Meddelelser om den Grønlandske Kirkesag*.
2. *Meddelelser om den grønlandske Kirkesag*, nr. 15. 1910.
3. Pastor O. Rosing, *Meddelelser om Den grønlandske kirkesag*, nr. 81. 1953. (s. 22).